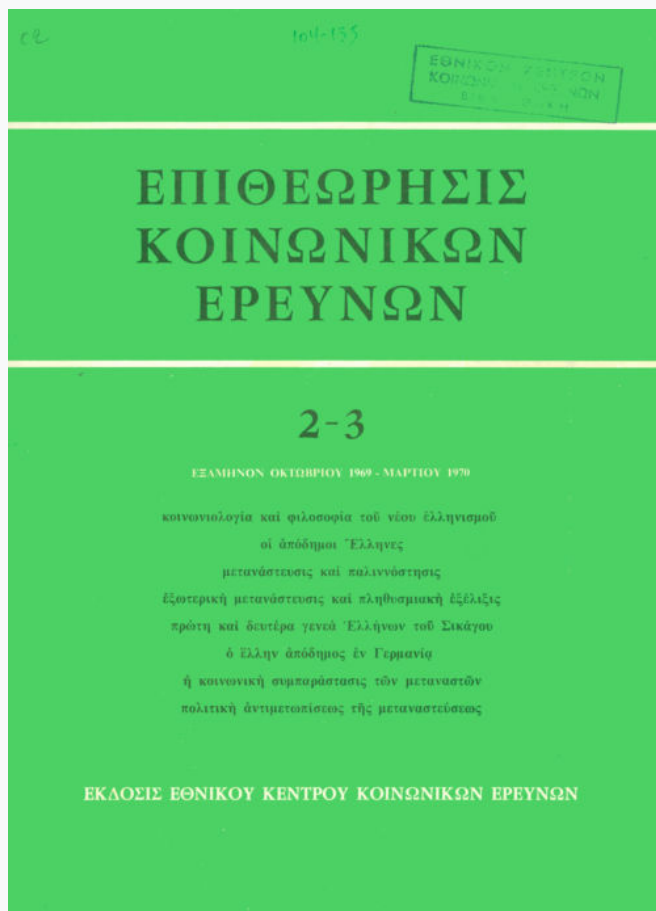

The Greek Review of Social Research

Vol 2 (1970)

2-3

La societe du spectacle (Η κοινωνία του θεάματος), υπό Guy Debord

Δ. Χαραλαμπίδης

doi: [10.12681/grsr.396](https://doi.org/10.12681/grsr.396)

Copyright © 1970, Δ. Χαραλαμπίδης

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

To cite this article:

Χαραλαμπίδης Δ. (1970). La societe du spectacle (Η κοινωνία του θεάματος), υπό Guy Debord. *The Greek Review of Social Research*, 2, 115. <https://doi.org/10.12681/grsr.396>

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΙΣ ΒΙΒΑΙΟΥ

La Société du Spectacle (‘Η Κοινωνία του Θεάματος), υπό Guy Debord, Paris, εκδ. Buchet - Chastel, 1968.

Είς τούς κύκλους τών διανοουμένων τής δυτικής Εδρώσης υπάρχει από δεκαετίας και πλέον μία μερίς αντικομορμιστών, διεξάγουσα, με άποστολικήn έπιμονήn, σταυροφορίαn κατά τής κοινωνίας τής άφθονίας: τής κοινωνίας ή οποία δημιουργεί τήn άναγκαστικήn εργασίαn, τό ψεδδος, τόν καταναγκασμόn, ό,τι δηλαδή καταστρέφει τās συνήκας τής φυσικής ευτυχίας, μη δυναμένης να διατηρηθή παρά μόνον εις τήn κατάσταση ή πλήρους ελευθερίας και τής χαράς.

Τό εϋρύτερον κοινόν άντικρύζει χωρίς πολύ ένδιαφέρον τό πνευματικό αυτό κίνημα. Τελευταίως όμως προσέκλυσε τήν προσοχήn ή εμφάνισις τής *Κοινωνίας του Θεάματος* του Guy Debord. Τό βιβλίον αυτό άποτελεί σταθμόν εις τήν ιστορίαn τού άντικομορμιστικού κινήματος. ‘Ο συγγραφέας εξετάζει και έπικρίνει τās προσταγās τής καταναλώσεως—δημιουργήματα τού τεχνικού πολιτισμού—, τά όργανα διαφημισέως και τό ιδεώδες τής ευζωίας. Τά στοιχεία αυτά περνούν από όδύν κριτικών έλεγχων, ό οποίος σήμερον πλέον δέν είναι πρωτότυπος, άλλ’ επιβάλλεται με τήν εκλεπτυσμένηn έκφρασιn και τήν κριτικήn έννοιαν τού συγγραφέως. ‘Ο όδός κριτικός τόνος παύει να γίνεται αισθητός όσον κατατάξεται ή εις βθέος ορμηία.

Διά τόν τομέα τής διαφημισέως, ό Debord φιλιάσει αρκετά βέλη εις τήν φερέτραν του. ‘Αποστάσι τού άνθρωπιστικού πολιτισμού ή διαφημιστάι, μεταχειρίζονται τήν κλασικήn κληρονομίαn, άπαινούμενοι συγχρόνως τήν πίστιν των πρός αυτήν. ‘Ο ‘Εμπειδοκλής εμφανίζεται ως πωλητής σανδαλίων ή ως διοργανωτής ταξιδίων διά λεωφορεία εις τήν Αίτναν. ‘Ο Δημοσθένης θά βοηθήσει ή ξεχωριστή ζωή ενός άτομου μακράν τής ιστορίας, αι άμεσι σχέσεις τού άτομου με τόν κόσμον, τά ένδόμυχα συνασθημάτα του, οι έρωτές του, αι χαράι του, αι δημιουργικάι σιτυαί του.

‘Η καθημερινή ζωή, λοιπόν, έχει μεταβληθή, έξ αιτίας τού τεχνικού πολιτισμού, εις κόλασιν. «Τί έναπομένει από τήν άνθρωπίνην σίτησιν, τήν ζωντανήn δηλαδή δημιουργικήτητα, εις έν άτομον τό όποιον άποσπαστά βίαιος από τόν ύπνον του εις τās έξ τό προί, ταλαιπωρείται εις

τά λεωφορεία και τούς σιδηροδρόμους τών προαστίων, έξαντλείται από τούς εκκαφαντικούς θορύβους τών μηχανών, άφειδαιτούτα από τήν ρουτίαν και έγκαταλείπει κατά τό τέλος τής ημέρας εις τήν άιουσαν άναμονής τών σταθμών, αυτών τών μητροπόλεων άναχωρήσεως διά τήν καθημερινήn κόλασιν τής εργασίας, αλλά και παραδείσων άφετηρίας τών weekends, όπου τού πλήθος, κατάκοπον μέχρις άποκτησώσεως, μεταλαμβάνει τής θείας ευχαριστίας.»

‘Ετερος όρος, ό οποίος προσλαμβάνει ιδιαίτερον περιεχόμενον εις τό βιβλίον, είναι ή «έπιβίωσις». Διά τόν συγγραφέα, ό όρος δέν νοείται με τήν θεολογικήn μεταβανάτιον έννοιαν, αλλά με τό ήθικόν νόημα ενός ιδεώδους ευζωίας. ‘Η πλάνη ή τό έγκλημα τής σημερινής κοινωνίας τής ευημερίας είναι ότι έχει προσανατολίσει τόν βίον πρός μίαν τέρψιν ευζωίας, εις σημείον όστε να δημιουργήση διπλήn άρσιν τής ζωής: τήν συντρίβει με τό σύστημα τής εργασίας πρός παραγωγήn και άγοράn, αλλά και προσδίδει περισστέραν σημασίαν εις τήν χρήση δευτερευούσης αξίας πραγμάτων, εις βάρος άγνων άξίων τού έσωτερικού μας κόσμου.

‘Οσα άναφέρει ό Guy Debord εις τό σημείον αυτό δέν είναι έντελώς καινοφανή: άποτελούν θέμα προσφιλές ίκανού αριθμού κοινωνιολόγων, ήθικολόγων, αλλά και μυθιστοριογράφων.

Χαρακτηριστικόν φαινόμενον τής κοινωνίας τής καταναλώσεως άποτελεί τό θέμα. Τό *Είνα* τής καθημερινής ζωής έχει θυσιασθή εις τήν φρενίτιν τής άποκτησεως άγαθών διαρκώς νέων, φρενιτικής ή οποία συντηρείται ύπολως από τās διαφημιστικάς έπιχειρήσεις, κατά τρόπον ό όποίος καλύπτει τεραστίαν περιοχήn τής συνειδήσεως μας και επιβάλλει εις αυτήν παρastiσεις, εικόνας, κομορμιστικά πρότυπα. Κατ’ αυτόν τόν τρόπον καταστρέφεται ό,τι είναι κυρίως άτομικόν—ή ειλικρινής ύποκειμενικότης και ό δημιουργικός αυθορμητισμός. Δέν άπομένει πλέον παρά μία βαθεία «άντροπή τών προοπτικών», κατά τόν συγγραφέα: ή γενική στροφή τού ανθρώπου πρός μία «βούλησιν άθεντικωτέρας ζωής άνευ περιρισμόν» και ή άντικατάστασις άξιολογικών έννοιών, αι όποια άπέκτησαν ύπερβολικήn βαρύτητα (όπως είναι π.χ. αι αξίαι τής εργασίας, τής παραγωγής, τής καταναλώσεως), με άλλας (όπως είναι ή χαρά, ή ευτυχία και γενικώς όλαι αι καταστάσεις αι όποια άποτελούν έξωτερικεσιν τών συνασθημάτων μας).

‘Η άντροπή αυτή προϋποθέτει χωρίς άμφιβολίαn άπόλυτον άνείρισιν τού χριστιανισμού και τού άστικού πολιτισμού, ό όποίοι θεμελιώνουν (Debord dixit) κατά διαφόρους τρόπους τόν έκβιασμόν τής βούλησεως και τήν διάμεσιν τών πόθων. ‘Αλλά ήn άνείρισιν αυτήν δέν πρέπει να τήν άναμένωμεν από επαναστάσεις μαρξιστικού τύπου. Αι επαναστάσεις αύται δέν άποσκοπούν εις τήν άμεσον ευτυχίαn. ‘Η ευτυχία τών σημερινών ανθρώπων δέν

άποτελεί τόν στόγον των. Ζητούν τήν θυσίαn τής πρός όφελος τών μελλουσών γενεών. Λοιπόν, «τό μέλλον δι’ έμέ δέν έχει ένδιαφέρον». Πολύ δε περισσότερο δέν έχει διά τόν συγγραφέα ένδιαφέρον τό μέλλον τής άνθρωπότητος, τό όποιον έπαγγέλλονται να δημιουργήσουν αι μαρξιστικά επαναστάσεις, αι όποιαι κατ’ αυτόν παραβλέπουσ ακριβώς ό,τι άποτελεί τήν ουσίαn αυτού τού μέλλοντος: τήν ελευθερίαn κινήσιν τού άτομου πρός ό,τι δημιουργεί τήν χαράn και τήν ελευθερίαn πνευματικήn ένασχόλησιν. ‘Αντιθέτως, αι επαναστάσεις αύται προωvίζονται ύποταγήn εις τήν κοινωνικήn έξουσίαν, οικονομικήn πειθαρχίαn, άσφύξιαn τού άτομου υπό τό καταθλιπτικόν βάρος των πραγμάτων—άρα τήν άπομόνωσιν και τόν θάνατον εκ τής πλήξεως.

Αι ίδίαι αύται είναι από πολλάς άπόψεις δίκαιαι, πλην όμως όχι καινοφανείς. Διότι ή καταδική τής βιομηχανικής κοινωνίας, οι θρήνοι διά τήν όλεθρίαn επίδρασιν τής τεχνικής τής διαφημισέως και τού θεάματος, αι ύραι έναντιον τών μηχανών και τής κυριαρχίας των επί τού ανθρώπου—όλα αυτά εκφράζονται εις όλους τούς κύκλους τών διανοουμένων σήμερον. Δέν θά ήτο ύσκόλον να συναντήσωμεν εις τόν Camus άνάλογον στάσιn, ό όποίος προβάλλει καλύτερον παντός συγχρόνου τόν ήνδυστίαν τού έναντι τής ιστορίας και τής ιδεολογίας, τής «φυσιολογικήν» τού θρησκείαν τής ευτυχίας και τήν προτίμησιν του ύπέρ μιάς ήθικής επαναστάσεως, πλέον άγνήης εν συγκρίσει πρός τήν πολιτικήn επαναστάσιν.

‘Όταν ό συγγραφέας λέγη: «Δέν άνεχόμεθα ένα κόσμον όπου ή έγγύσις τού να μη άποθάνη κανείς από τήν πείναν έχει ως ανταλλάγματά της τόν κίνδυνον τού θανάτου από τήν πληξίν», έννοούμεν πολύ καλό τί θέλει να ειπη. ‘Αλλά πρέπει πρώτα να μη άποθάνη κανείς από τήν πείναν και έάν ή κοινωνία τής ευημερίας, δημιουργούσα τήν άφθονίαn, δημιουργεί συγχρόνως σοβαρόν κίνδυνον να προσδώσει ιδιαίτεραν άξιολογικήn βαρύτητα εις δευτερευούσα πρότυπα, θά έπρεπεn επίσης να παραδεχθώμεν ότι και ή αστία δημιουργεί άλλα δεινά, έξ ίσου καταστρεφικά διά τήν ελευθερίαn και τήν αξιοπρέπειαn τού ανθρώπου. Πρέπει να μη παραβλέπη κανείς τήν αντίζυγον αυτήν διαπίστωσιν, έφ’ όσον προτείνεται ή άντικατάστασις τής έξαντλητικής επιβιώσεως, τήν όποιαn επιβάλλει ό αμερικανικός τρόπος ζωής και ό σοβιετικός σταχνοβιτισμός, με τήν φυσικήn και ευχαρίστον ζωήν τής χαράς και τής ελευθερίας άπασχολήσεως. Αι μάζαι χρειάζονται τροφήn και ένδυσμα—ή όχι; και πός θά κατορθώσιν να διατηρηθή ό πολιτισμός αυτός τών διανοουμένων, εις τούς όποιους άνήκει και ό Guy Debord, ένθ’ οι μεγαλοφύεστροι τεχνικοί δέν καθόρθωσαν άκόμη να διοργανώσουν τήν δημιουργίαn και τήν δικαιοσύνηn άγαθών χωρίς τήν άνθρωπίνην εργασίαn;

Δ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ